జీవుడి యిష్టం

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

అర్థ శతాబ్దికి పైగా ఆంధ్ర సాహితీ క్షేత్రంలో ముక్కారు పంటలు పండించిన కృషీవలుడు కవి సామ్రాట్ విశ్వనాథ. రామాయణ కల్పవృక్ష కావ్యానికి జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు లభించింది. ఆయన వేయిపడగలు, చెలియలి కట్ట, ఏకవీర, తెరచిరాజు నవలలు తెలుగువారి అభిమాన నవలలు. సాహిత్యంలో విశ్వనాథ చేపట్టని ప్రక్రియ లేదు. మధ్యాక్కరలు, ఖండకావ్యాలు, నవలలు, నాటకాలు, పాటలు, విమర్శలు, కథలు - అన్ని శాఖలను ఫలింప చేశారు. ఈ నూతన సంవత్సర ఆరంభ శుభవేళ విశ్వనాథ వారి కథను యీ శీర్షికలో అందిస్తున్నాం. రచనా కాలం ఏప్రిల్ 1941.

ఒక మారుమూల సముద్రంలో ఒక ద్వీపం ఉంది. ఆ ద్వీపం కూడా యెక్కడో మారుమూల ఉంది. ఓడల మీద సముద్రాలను నాగరికులు గాలించారు. అంత గాలించినా ఆ ద్వీపం ఒక పట్టాన కనిపించలేదు. నాగరికులు సర్వ ప్రపంచము, సముద్రపు నీళ్ళలో తేలిన ప్రతి మంటిగడ్డ తాము సాధించామని అనుకొన్న తరువాత ఆ ద్వీపం ఉన్నదని తెలుసుకునేందుకే కొన్ని వేల యేండ్లు పట్టినవి. తెలుసుకోటమే ఆలస్యము. మతాలు, వర్తకులు, తుపాకులు అక్కడికి చేరినవి. ఆ ద్వీపం గూడా డిటో ప్రకారం అయింది.

అయితే ఆ ద్వీపంలో వాళ్ళు ఇతర ప్రపంచంలో లొంగిపోయిన యితర ద్వీప నివాసులకంటె కొన్ని వేల సంవత్సరాలు ఎక్కువ స్వాతంత్ర్యం అనుభవించారు. అందుచేత వాళ్ళు బానిసతనం అంత తేలికగా అలవాటు చేసికోలేక పోయినారు. ఇతరచోట్లకు మల్లేనే అక్కడా తిరుగుబాట్లు, మరఫిరంగులు, కాల్పులు.

ఒక నాగరకజాతి సేనా నాయకుడు ఆ ద్వీపానికి సైనిక నియంత. అతడు బ్రహ్మచారి. అనగా అవివాహి తుడన్నమాట. ఆ ద్వీపము శీతమండలాల్లో ఉండటం మూలంగా అక్కడి జనులు తెల్లని వాళ్ళు. చర్మము తెల్లన. ఇతర ఖండములలోని అనాగరకుల వంటివారు. అనగా కోట్లకొలది సంవత్సరాలు బ్రతికిన జాతి అన్నమాట. చెట్టులో - పుట్టలో, సూర్యునిలో - చంద్రు నిలో, కాలువలో - కొండలో - మెరుపులో - మేఘములో నేదో దివ్యశక్తి యున్నదని దాని నారాధించిన వాళ్లు. మెరుపును చూస్తే జేజేలు పెడతారు. మిణుగురు పురుగులను చూచి తొలగిపోతారు. ప్రాణశక్తివంటిది వాళ్లకు మహాగౌరవము. ప్రాణాన్ని నేలక్రింద పడవేసి రాయరు. జీవుణ్ణి కాలి క్రిందబెట్టి త్రొక్కరు. బంగారము నాణెముగా వాడుకోరు. దానియందు తేజశ్శక్తి ఉన్నదని ఆరాధిస్తారు. కుండ పెంకులలో వండుకొని తింటారు. లోహపాత్రలు నాగరికత అని యెరుగరు. శరీరావ యవములు కావలసినంత మాత్రము కప్పుగొంటారు. నాగరకులై ఒళ్ళంతయు కప్పుకోరు. ఈ యనాగరకులు నాగరకులయ్యే రోజులు వచ్చి ఆ ద్వీపం నాగరకుల కంటబడ్డది.

సైనిక నియంత ఒక స్త్రీని చూచాడు. ఆమె అందం అతని కళ్ళు పట్టరాకుండా ఉండిపోయింది. ఆ సాయం త్రం ఆవిడ మొగుడికి కబురు పంపించాడు - నీ

ఆణిముత్యాలు

భార్యని నాకు తోలిపెట్టమని. ఆ జీవుడు యేమి చేస్తా డూ? ఇంతవరకే తమ ద్వీపంలో జరిగిన ఘోరాలు అతనికి తెలుసు. అయినా జీవుడు పెనగులాడడం స్వభావం. అది అన్యాయమనీ, తన ప్రాణము పోయినా తాను తన భార్యను వదలిపెట్టనని కబురంపించాడు. నియంతకు కోపం వచ్చింది. పదిమంది సైనికులు, తుపాకులతో వాని యింటికి వెళ్ళాడు. అతడు వీళ్ల వస్తారని తెలిసి పొయ్యిలో పెట్టుకొనే పొడుగాటి పుల్లలు తానొకటి, తన పెద్దకొడుకొకటి చేతులలో పుచ్చు కొని, తమ గుడిసె ముందర నిల్చున్నారు. వారి యాయుధాలను, వాళ్ళను చూస్తే నియంతకు నవ్వు వచ్చింది. అతడు "ఎందుకు నవ్వుతావు?" అని

యడిగాడు. నియంత ఇట్లా అన్నాడు: "ఓరి మూర్ఖుడా! మా తుపాకుల ముందు నీ కట్టెపుల్లలు నిలుస్తవా?" అని. అతడన్నాడు కదా– "నా కట్టెపుల్లలు నీ తుపాకులకు సమాధానము చెపుతవనిగాదు నేనీ కర్రలు పుచ్చుకొన్నది. నా మనస్సు నీ మనస్సుకు సమాధానం చెప్పవలెననికాని మఱొక దానికి గాదు" అని.

నియంతకు కోపము వచ్చింది. ఒక్క కత్తి విసురుతో తండ్రి కొడుకుల తలలు తెగిపోయినవి. నియంత ఆ గుడిసెలో ప్రవేశించి అతని భార్యను తీసుకు రాబోయినాడు. ఆరేండ్ల మొదలు చనుబాలు త్రాగే శిశువు వరకు నలుగురు పిల్లలు గుడిసెలో ఏడవ మొదలుపెట్టారు. ఆ స్త్రీ తన పిల్లలను వదలి రాలేక పోయింది. భర్త శవం, కొడుకు శవం మీదబడి యేడవడం మొదలుపెట్టింది. సైనికులు శవాలను తీసికొని పోయారు. సముద్రంలో పారవేశారు. ఆమె యిక పిల్లలను పట్టుకొని యేడవటం మొదలుపెట్టింది. సైనికులు నియంత ఆజ్ఞతో పెద్ద పిల్లలను ముగ్గురినీ తల్లి చేతులలోంచి లాక్కుని పది పదకొండుసార్లు విదలించి వేయగా వేయగా వాళ్ళు దెబ్బలు తగిలి, ఉస్సురని ప్రాణాలు కడవట్టి చనిపోయినారు. ఆ స్త్రీ పాలుత్రావు పిల్లతో నియంత యింటికి వెళ్ళింది.

❍ ❍ ❍

ఈ కథ జరిగి అయిదేళ్ళయింది. పాలుత్రాగే పిల్లకు అయిదేండ్లు వచ్చినవి. ఆ స్త్రీ ఆ పిల్లతో కాలం పుచ్చుతోంది. ఒక రోజున నియంత వచ్చాడు.

నియంత– ఆ పిల్ల కూడ పోతేగాని నీవు నాతో సరిగా ఉండవు.

స్త్రీ – నీకన్న కర్కోటకుడవు నీవే! నీవు మనుష్యుడవు కావు. ఈ పసిపిల్ల ప్రాణములు కూడా తీస్తావా?

నియంత–నిన్ను తీసుకువచ్చినప్పుడు ఇది పసిపిల్ల. ఇప్పుడు పసిపిల్ల కాదే! దీని యీడు పిల్లలను అప్పుడు నీ దగ్గర నుండి లాగి వేయలేదా? అట్లాగే ఇప్పుడూను.

ఆ స్త్రీకి అతనితో అయిదేండ్లున్న తరువాత అతని యే మాటకు ఎంత అర్థమో తెలిసినది. తనబిడ్డ తనకు మిగులదని ఆమెకు తెలిసింది. ఆ పిల్లను తీసుకువెళ్ళి అతని చేతిలో పెట్టి "యిదిగో, పిల్లను చంపివేయి. ఈ పిల్ల ఉన్నన్నాళ్లు నేను దానిని వదలిపెట్టలేను" అన్నది. అతడు ఆ పిల్లను ఆమె యెదుటనే కత్తితో రెండుగా నరికాడు. ఆమె యేడుస్తూ వెళ్ళిపోయింది.

❍ ❍ ❍

ఆమె కొన్ని రాత్రులు ఉరిపోసుకొందామనుకుంది. పోసికోలేదు. ఆమె కొన్ని రాత్రులు సముద్రములోబడి చద్దామనుకుంది. చావలేదు.

ఆమె కొన్ని రాత్రులు కిరసనాయిలు మీదపోసికొని నిప్పు ముట్టించుకుందామనుకుంది. ముట్టించుకోలేదు.

ఇల్లా యెన్నో అనుకుంది. ఏమీచేయలేదు. తరువాత కొన్నాళ్లకు ఒక రాత్రి నియంత తప్పత్రాగి మదించిన కళ్ళతో ఆమె వున్న గదిలోనికి వచ్చాడు. "తనకు దుఃఖానికి భేదములేదు" అన్నట్లుగా ఉన్న ఆమెను చూచాడు. ఇట్లా అన్నాడు:

"నీ మగడు, నీ పిల్లలు పోయి పదేళ్లయింది. నీ పసిపిల్ల పోయి అయిదేళ్ళయింది."

స్త్రీ – నా ద్వీపపు స్వాతంత్ర్యం పోయి పాతిక యేండ్లయింది.

నియంత– (వెటకారముగా నవ్వి) ఇంకా యెన్నాళ్లీ దుఃఖం?

స్త్రీ – ఈ శరీరం వున్నన్నాళ్లు.

నియంత – నీకు ఏమి తక్కువగా ఉంది? పూర్వంకన్న మంచి దుస్తులు ధరిస్తున్నావు. పూర్వంకన్న మంచి ఇంట్లో నివసిస్తున్నావు. పూర్వంకన్న మంచి భోజనం చేస్తున్నావు. నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను. నీ జాతికన్నా

అంతరంగాలు

ఆలోచన తడబడుతున్నపుడు
ఊహలు నన్ను మెలిపెడతాయి
వడివడిగా సాగే నడకకు
అక్షరాలు సంకెళ్ళవుతాయి.
వెన్నెల లేని రాత్రుల్లో
పున్నమి కురుస్తోంది
ఆలోచన కవితగా మారి
వెలుగు రేఖగా ప్రసరిస్తోంది
తెలియనితనం దిగులే కావచ్చు
తెలిసినతనం వెలుగే కావచ్చు
ఆశాదీపాలు ఆరిపోతే
శ్వాసలకు విలువేముంది?
కవిత స్వప్నమై నిలిచింది
నా చూపు కావ్యాల్ని పలికింది
ఎంత ఎవరెస్టును అధిరోహించితే మాత్రం
ఇంత ఆనందముంటుందా?

–మండాది గోపీనాథ్

నా జాతి గొప్పది. నీ భర్తకన్న నేను గొప్పవాడను.

స్త్రీ – నీవు నా భర్తకన్న గొప్పవాడవు కావు.

నియంత – (కోపముతో) కానా! ఎట్లు కానో చెప్పుము.

స్త్రీ – మీకు తుపాకులున్నవి. కత్తులున్నవి. అతనికి యేమీ లేవు. అయినా తన భార్యను, పిల్లలను రక్షించు కునేందుకు కఱ్ఱపుచ్చుకొని నిలబడ్డాడు. రక్షించలేనని తనకు తెలుసు. అయినా తన ధర్మం తాను చేశాడు. తాను చచ్చిన తరువాత గాని నిన్ను నా దగ్గరకు రానీయ లేదు. నేను నిజముగా నీ భార్యనై ఉంటే నీకన్న బలవం తుడు నా కోసం వస్తే, నీవు పారిపోయేవాడవు. నీవు వట్టి పిరికిపందవు.

నియంత – (కోపముతో) నేను పిరికిపందను కాదు.

స్త్రీ – నీవు పిరికిపందవని నాకా నాడే తెలియును. నీవు ధైర్యస్థుడవైనచో నింకొక కఱ్ఱపుచ్చుకొని అతని నెదిరించెడివాడవు. అంతమంది సైనికుల నేలతెత్తువు?

నియంత – (నవ్వి) అయినచో ఆ చచ్చు వెధవను నేను కఱ్ఱపుచ్చుకొని యెదిరించలేకపోతిననియా నీ యుద్దేశ్యం?

స్త్రీ – అతను చచ్చిపోయినాడు. నీ మాటకు రుజువు ఏమున్నది? ఇప్పుడు నీ ధైర్యాన్ని నీవు నాకు రుజువు పరచలేవు. నిజంగా నీవు ధైర్యస్థుడవే అయితే అప్పు డలా చేసి యుండవు.

నియంత – నాకు ధైర్యము లేకపోవుటకాదు. నాకప్పుడీ తెలివి లేకపోయింది.

స్త్రీ – మా జాతిలో తెలివికి ధైర్యానికి యెక్కువ భేదం లేదు. న్యాయానికి తెలివికి యెక్కువ భేదం లేదు, మాకు న్యాయమే తెలివి. తెలివే ధైర్యం.

నియంత – మరి యిటువంటివారితో, నాతో నీవు సంసారమెందుకు చేస్తున్నావు?

స్త్రీ – నేను నీతో సంసారము చేయుటలేదు.

నియంత – ఈ మాటలు వింటే యెవరైనా నిన్ను మూఢురాలవనుకొంటారు.

స్త్రీ – నేను వాళ్లని మూఢులనుకుంటాను.

నియంత – అయితే నీకు నాతో ఉండటం యిష్టం లేదన్నమాట.

స్త్రీ – లేదని నీతో చెప్పుట యిది యెన్ని లక్షలో సారి.

నియంత – నీవు నన్ను ప్రేమించటంలేదని నాకు తెలుసు, నీ ప్రేమను నేను సాధుమార్గాన సంపాదించ వలసింది. అప్పుడు ప్రేమించేదానవు.

స్త్రీ – నీ జాతి అంతా నశించిన తరువాత నిన్ను ప్రేమిస్తాను.

నియంత – నిన్ను చంపేస్తాను.

స్త్రీ – పదియేళ్ల నుంచి అలా చేస్తావేమోనని యెదురు చూస్తున్నాను.

నియంత – నీకు చావంటే అంత యిష్టమా?

స్త్రీ – అంతా యింతా యిష్టమా?

నియంత – అయితే చావడానికి మార్గాలులేవా?

స్త్రీ – ఉన్నవి.

నియంత – అయితే ఎందుకు చావవు? సము ద్రంలో పడి చావవచ్చు. ఉరిపోసికొని చావవచ్చు.

స్త్రీ – నాకట్లా చావటం యిష్టంలేదు.

నియంత – ఎట్లా చావడం యిష్టం?

స్త్రీ – నీకు కోపము తెప్పించి నువ్వు నన్ను చంపితే

అడవి

అడవి ఇప్పుడు
పుప్పొడి వీచడంలేదు
గంధక ధూమాన్ని ఆఘ్రాణిస్తోంది!
చెట్లన్నీ నెత్తుటితో తలంటుకుంటున్నాయి!
మరణం
చర్విత చర్వణం
పల్లవి లేని దీర్ఘ చరణం
శాంతి హరిణం నిత్య హననం!
అయ్య కోసం ఎదురు చూసే కళ్ళు,
అన్నకోసం నడిచే కాళ్ళు,
ప్రమాదాల్ని ప్రవహించే సెలయేళ్ళు
కంట్లో సముద్రం నింపే తుపాకీ గుళ్ళు!
నిషేధం వస్తూ పోతూ ఉంటుంది!
విషాదం వలయమై పోతూంటుంది!
మాటలు తగ్గి
తూటాలు పెరిగి
ఆయుధాలు తప్ప
ఆత్మలు దొరకని
అడవి గర్భ వేదన
అరణ్య రోదన!
శాంతి తృష్ణ
మృగతృష్ణ!

– ఎం. వీరేశ్వరరావు

చావాలని.

నియంత - అంటే, నీకు నా మీద ప్రేమ ఉన్నదన్న మాట.

స్త్రీ - అవును, ఉంది. ఆ ప్రేమ యెల్లాంటిదంటే- నా భర్త, నా పిల్లలు నీ చేతిమీదుగా చచ్చారు గనుక అలా నీ చేతిమీదుగానే చద్దామన్నంత ప్రేమ.

నియంత - ఈ మాటలకేమిగాని నీకు చావడాని కిష్టంలేదు.

స్త్రీ - చాలా పొరపాటు. చావటాని కిష్టం ఉన్నది. ఆ యిష్టము కూడా ఒళ్లంతా తగలబెడుతూ ఉన్నంత యిష్టం. కాని చావు రెండురకాలు, ఒకటి తనంత తాను చచ్చేచావు. రెండవది యెదటివాళ్లు చంపితే చచ్చేచావు. నాకు రెండవ చావే యిష్టము.

నియంత - అంటే నాతో కలిసి సుఖించడం యిష్టమన్నమాట.

స్త్రీ - నిన్ను నేను పదేండ్ల నుంచి యెరుగుదును. నీవు పశువువు. నీ నాగరికత అంతా నీవుచేసే సురాపానంలో, నీవు ధరించే దుస్తుల్లో, నీ చేతిలోనున్న తుపాకీ మందులో ఉంది. నీ మనసులో లేదు, నీ జాతిలో లేదు. నీ సృష్టిలో లేదు. నిన్ను నేను ప్రేమించ టంలేదు; నీవు మనుష్యుడవే కాదు. నేను బ్రతుకుతున్నా నన్న విషయం నీకాశ్చర్యంగా ఉంది. నేను ఉరిపోసికునో, సముద్రంలో పడో చావటం నా జీవుడికి యిష్టం లేదు. నా జీవుడు ఈ శరీరాన్ని పట్టుకున్నాడు. వాడం తటవాడు వదలిపోడు. ఆ నా చనిపోయిన భర్తకోసం, పిల్లల కోసం గుండె అలమటించి చావటం, మహాగ్ని జ్వాలలలో మ్రగ్గిపోవటం ఈ జీవుడికి యిష్టం. ఈ జీవుడికి యిదియొక అనుభవం. ఆ జీవుడు తనంతట తాను చచ్చిపోడు. చచ్చిపోవటానికి యిష్టపడడు, సౌఖ్యమనుభవిద్దామని కాదు. దుఃఖమనుభవిద్దామని. సౌఖ్యమో దుఃఖమో యీ శరీరంతో పుట్టి, యీ శరీరా నికి సంబంధించినవి అనుభవించటమే అతనికిష్టం. ఈ శరీరానికి, యీ జీవుడికి ఒక యెడతెగరాని లంకె. ఈ శరీరంతో ఈ జీవుడికి యిష్టమైన అనుభవము వాడు అనుభవమను కొంటాడు. మరి యీ శరీరంతో నేను నీతో సంసారము చేస్తున్నాను గనుక అది వాడి యిష్టమే అనుకుంటావు కాబోలు. అల్లా కాదు. నా అంతట నేను చావటం నాకిష్టంలేదు. నీవు చంపితే చచ్చిపోవటం చాలా యిష్టం. మృత్యువు దానియంతట అది వస్తే చావటం యింకా యిష్టం. అట్లాగే ఈ జీవుడు ఈ శరీరంతో తన యిష్టం వచ్చిన సౌఖ్యాన్ని అనుభవించి సౌఖ్యం అనుభవించాననుకుంటాడు. ఇతరుల వల్ల బలవంతంగా చేయబడ్డ అనుభవం అది వాడికి సౌఖ్యం కాదు. అది దుఃఖమే. ఆ దుఃఖమైనా అనుభవించటం అతనికిష్టం.

నియంత - అయితే నీవు నాకక్కరలేదు.

స్త్రీ - నేను నిన్నడుగలేదు.

నియంత - నిన్ను చంపుతాను.

స్త్రీ - ఊరికే అనటమెందుకు?

నియంత ఆమెను చంపెను. చనిపోవుచున్న యామె పెదవి మీద సంతోషపు నవ్వు తాండవించెను. ఆమె కొన యూపిరితో నిట్లనెను. "నీవు నీజన్మలో చేసిన మంచిపని యిది యొక్కటియే. నేను చనిపోవుచుంటిని గదా! నీవు తరువాత యేమి చేసెదవు?"

నియంత - మరల నింకొక స్త్రీని సంపాదించెదను.

స్త్రీ - నీకు తగినమాట! నీ జాతికి జీవుని యిష్టము తెలియదు. ■

రవ్వల నానీలు

జుట్టు అందకనే
చేతుల్నే కాళ్లని
పట్టేసే మొనగాళ్లు
మనలోని మొసళ్లు...!

నవ్వదలచినా
ఏడ్వ దలచినా
మనస్సు తీర్చే
అంతిమ ఓదార్పు...!

గుండె పిండే
విషాదం వున్నా
పువ్వులా నవ్వే
'మనిషే' - అయస్కాంతం...!

పొగడ్తలు
నీటి బుడగలు
కప్పల బెకబెకలు
నీరున్నంత సేపే...!

హద్దు లేకనే
అందానికి
ఆనందానికి
దుఃఖం...!

-తులసీరాం